

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De scholasticæ Theologiæ Vanitate, qua superioris
ætatis homines, doctrinam & religionem suam
tueba[n]tur, Liber, in locos communes digestus. Omnibus
ueræ ac solidæ pietatis studiosis in primis ...**

Sarcerius, Erasmus

Francoforti, 1541

VD16 S 1775

De Sacramentis in genere, item de confirmatione & extrema unctione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29838

DOCTRINA SCHOLAST.

stituta, ceremonijs, ritibus, & alijs externis obseruationibus incedunt.

Humiliatio est qualitas & uirtus in nobis.

Humiliatio ex opere operato iustificat, & meretur uitam æternam.

Humilitatis in uita æterna certi sunt gradus & ordines, singularia præmia &c.

DE SACRAMENTIS IN

Supra 50 a. genere, item de confirmatione & extrema unctione.

Infra 89 a. Sacramenta noui testamenti iustificat, & conferunt gratiam ex opere operato.

Sacramenta noui Testamenti iustificat etiam eos, qui non ponunt obicem, hoc est, qui non credunt. *Supra 6. a. infra 207. a.*

Infra 207. a. Sacramenta numero septem sunt. *50. a. infra*

Sacramenta sunt quædam, quæ tamen non habent annexas promissiones.

Quia in sacramentis & circa sacramenta magna mysteria peraguntur, quare æquum est, multis ceremonijs illa adornare.

Sacramenta non simpliciter colenda sunt, sed & adoranda.

Possumus nos præparationibus nostris dignos facere sacramentis.

Infra Sacramentum fidei, non fides sacramenti iustificat. Sacra-

DE SACRAMENTIS. 80

Sacramenta remissionem peccatorum semper dederunt.

Non ualet argumentū. Sicut circūcisio nihil est. ita nec baptisimus, nec participatio cœnæ.

Septem sacramentorum inuentio antiquissima est.

Sacramenta noui testamenti, nihil commune habent cum sacramentis ueteris legis.

Confirmatio & extrema unctio, sunt sacramenta ab ipso Christo instituta.

Sacramentū ordinis est sacramentū Christi.

In usu sacramentorum non requiritur fides, quæ credat remitti peccata.

Sacramenta conferunt spiritum sanctū ex opere operato, sine bono motu accipientis.

Peccat mortaliter, qui contemnit susceptionem sacramentorum confirmationis & extremæ unctiois.

Septem sacramēta sunt iuris diuini, quia nullus homo potest sacramenta facere.

Tria fuerunt sacramenta in lege nature, matrimonium, primo genitura, & decimæ.

Præterea multa alia sacramenta & sancta signa fuerunt in lege nature, ut unctio lapidis iacob, Gen. 28. sacrificium arietis loco Isaac &c.

Tria fuerunt sacramenta in paradiso.

Circumcisio est sacramentum nature.

Veteris test. varia signa fuerūt, quædā fuerūt medicina, ut circumcisio & sacrificiū pro peccatis,

DE SACRAMENTIS. 81

baptismus: per spem unctio: per charitatē cō-
na Domini: per fortitudinem confirmatio: per
iustitiam pœnitentia: per scientiam seu pruden-
tiam, ordo: per temperantiam matrimonium.

Pelagij & Cœlestini error est, sacramenta ex
opere operato non iustificare. *de confirmatione.*

Sacramentum confirmationis ab apostolis
suam trahit originem. *non a reprobatione.*

Chrisma in sacramēto cōfirmationis cōficitur
ex oleo arboreo & balsamo, non alia materia.

Synagoga suum Chrisma habuit: ergo mul-
to magis catholica Ecclesia habere debet.

Apostoli uocarunt confirmationem conse-
crationem.

Quemadmodum Deus per Moſen in ueteri
testamento instituit oleum seu Chrisma, ita in
novo testamento per apostolos.

Mos præceptum fuit, Exod. 29. Ut sanctum
oleum faceret, idq; in figura ad significandum
oleum in baptismo & confirmatione.

Chrisma ut cōsecratur, non est necessariū, sed
quia consecratio Chriſmatis pertinet ad digni-
tatem sacramenti, consecrari igitur debet.

Nihil ualet ad impugnandum Chrisma, hæc
obiectio. Christus non est usus Chriſmate: er-
go Chrisma nihil est, quia non decuit Christum
externo Chriſmate uti, sed interno.

Quod duplex oleum & Chrisma sub officio
Missæ cōsecratur, hæc causa est & inde accidit,

L

DOCTRINA SCHOLAST.

quia ex uoluntate spiritus sancti fit, qui regit Ecclesiam, dat illi omnia necessaria, & docet illam omnem ueritatem.

Forma confirmationis hec esse debet. Ego signo te signo sancte crucis, & ungo te chrismate sanctificationis, in nomine patris & filii & spiritus,

Non confirmatus, non potest confirmandi compater fieri.

Qui excommunicatus est, & spiritualibus subiacet poenis, non debet confirmari, nec confirmandi compater fieri.

Nemo accipiat confirmationem, nisi qui iuste ætatis est, & prius est confessus.

In sacramento confirmationis spiritualis paternitas inchoatur inter confirmandum, parentes confirmandi, & compatrem, item inter confirmandum, & liberos compatris.

Ultra duas personas, nemo ducat ad confirmationis sacramentum.

Decet, ut Episcopus confirmans, unam cum persona confirmanda, ieiunus sit.

Post confirmationem decet confirmatum ligam capitis portare usque Chrisma explicatum fuerit, caput autem lauari non debet nisi post septimum diem.

Liga capitis, qua caput confirmatum ligatum fuit, igne comburi debet.

Confirmati non debent abire, nisi prius omnes in comune benedictionem ab episcopo acceperint.

Com pater ex baptismo, non potest esse compater in sacramento confirmationis. Ho

Homo ex peccato originali habet in se fom-
tem, hoc est, scintillam mali, & incendium pec-
cati in carne quod in baptismo quidem minui-
tur, sed non tollitur, tollitur uero per sacramē-
mentum confirmationis.

In cōmune cōfertur in sacramento cōfirmati-
onis ex ope opato, gratia, remissio peccatorū.

In sacramento confirmationis imprimitur
confirmato character, qui signum est singula-
ris militiæ & fortitudinis.

Cōfirmatus plus gratiæ habet quàm qui tantū
baptizatus est, quia duplicis sacramēti gratiā.

Festinandam est confirmatio in pueris, nec
producenda in longam ætatem.

Episcopi qui negligunt pueros in sacramen-
to confirmationis, peccant, & spoliant pueros
uno gradu salutis.

Sicut in sacramēto baptismi regeneramur ad
uitā animæ, ita in sacramento cōfirmationis cō-
firmamur & roboramur ad militiā. Itē sicut in
baptismo accipimus remissionē peccatorū, sic
per confirmationem accipimus spiritum san-
ctum. Item sicut in baptismo datur gratia in re-
missionem, ita in confirmatione datur gratia
in corroborationem.

Quia Iesus Christus unctus Messias est: ergo
deciuit eum instituire Chrisma, item, quia nos
Christiani, hoc est, uncti uocamur: ergo deciuit
Christum Chrisma, ut per illud fieremus perfe-
cti Christiani.

DOCTRINA SCHOLAST.

Impositionis manuum in scriptura fit mentio: ergo confirmatio est sacramentum iure diuino institutum.

Dare sacramentum confirmationis, nemini licet, nisi Episcopo, quia in Actis legitur, quod Philippus Diaconus prædicauit quid eãns, & sua prædicatione cõuertit alios, sed Petrus & Ioannes apostoli missi sunt, ut conuersos à Philipo confirmarent, & darent spiritum sanctum.

Necessarium est ut baptizati accipiant chrisma, ut cœlestis regni participes fiant.

Chrisma externum significat internam unctionem spiritus sancti.

Quanquam scriptores quidã sentiant, Chrisma esse institutum conciliorum, tamen in hac parte non est illis credendum, quia Chrisma iuris diuini est, & ab ipso Christo institutum.

Non est de potestate Conciliorum instituire sacramenta, sed tantum sacramentorum ceremonias, spectantes ad sacramentorum estimationem, ornatum, & dignitatem.

Verisimile est, apostolos sacramentũ confirmationis instituisse, quia fuerunt colũnæ ecclesię, & habuerunt potestatem scribendi Biblica scripta.

Qui confirmationem negligunt, non ex contemptu, sed quia in alpibus & remotis locis habitantes, quo minus possunt suum episcopum adire, nõ peccant mortaliter, quia prædicti non obligantur ad difficilia, imò impossibilia ferre.

Sacramentum

Sacramentum confirmationis adæquatur
 sacramento baptismi in perfectione, imò con-
 firmatio etiã in hoc excellit baptismum, quia
 à digniori ministro datur. Nullus enim sim-
 plex minister & nullus laicus, potest dare con-
 firmationem, excepto solo episcopo.

Confirmatio etiam in hoc excellit baptis-
 mum, quia in confirmatione deus plus gratiæ
 dat hominibus, qua confirmatur spirituali mi-
 litia, contra tentationes Sathanæ.

Consulcius & magis pium est, ubi timendus
 est dolus, aut offendiculum, commendare se di-
 uinæ misericordiæ, quàm ab hæretico sumere
 sacramentum.

de extrema unctione
 Extrema unctio est sacramentū ab ipso Chri-
 sto institutum, & à S. Iacobo Apostolo procla-
 matum. Nam sicut in nostro ingressu in hunc
 mundum Christus nobis sacramentum dedit
 baptismi: ergo decuit illum quoq; dare in no-
 stro egressu ex hoc mundo sacramentum ex-
 tremæ unctionis.

Duæ unctiones sacramenta sunt: unctio in
 confirmatione, & extrema unctio. Unctio in
 baptismo & in ordine, non est sacramentum,
 sed res sacramentalis.

Omnes Catholici à multis usq; seculis cre-
 diderunt extremam unctionem esse sacramen-
 tum, ergo est uerè sacramentum.

DOCTRINA SCHOLAST.

Sicut deus pro sanitate corporis certa remedia ordinavit, sic certa remedia pro sanitate animæ ordinavit, ex his remedijs excellentissimum est extrema unctio.

Iacobus testatur extremam unctionem esse remedium animæ; ergo sacramentum est.

Innocentius primus dicit. Extrema unctio est genus sacramenti; ergo sacramentum est.

In extrema unctione externum signum est, & sacramentalis operatio; ergo extrema unctio sacramentum est.

Quamquam aliquid est dicere, spiritum sanctum per apostolos extremam unctionem instituisse, tamen potius sentiendum est hoc sacramentum ab ipso Christo institutum esse.

Marc. 6. Et egressi prædicabant, ut resipiscerent, & dæmonia multa eieciabant, & ungebant oleo multos ægros, & sanabant: ergo extrema unctio est sacramentum à Christo institutum, & ab apostolis frequentatum.

Etsi secundum quosdam negetur circa locum Marci, Christum instituisse extremam unctionem, tamen ideo non sequitur, extremam unctionem à Christo non esse institutam, ratio est, quia multa fecit Christus, quæ non sunt scripta, teste Ioanne cap. 21.

Piè credendum est, Divum Iacobum, suam doctrinam de extrema unctione, à Christo præceptore accepisse.

Fieri

Fieri potest, quod apostoli olim alia forma circa extremam unctionem usi sunt, quam hodie utitur ecclesia, idque dispensatiue.

Extrema unctio multa priuilegia habet præ alijs sacramentis, quia quam plurimis ueteris testamenti figuris præmonstrata fuit.

Dauid ter unctus fuit. Primum in domo patris sui, 1. Regum 16. Secundo unctus super ludam in Hebron, 2. Regum 2. Tertio super omnem Iudeam, 2. Regum 5. Sic omnis Christianus ter ungitur, in baptismo, in cōfirmatione, & in extrema unctione.

Extrema unctio in ueteri testamento, non habuit sacramentum oppositum, sicut baptis-
mus habuit circumcisionem &c. *diuina figura*
Causa autem *no salu*
hæc est, quia in ueteri testamento nemo potuit *shumbi*
uenire in cœlum, sed omnes uenerunt in limbum infernum, in die uorhell.

Extrema unctio propriè loquendo, inde dicitur, quia nemini dari debet, nisi extreme infirmo, & de cuius sanitate, non est spes reliqua.

Extrema unctio non datur propter infirmitatem, sed propter discessum ex hoc mundo.

Unctio extrema non significat tantum externam sanitatem.

Augustinus ait: Sacramentum est uisibilis forma inuisibilis gratiæ, unctio extrema est sacramentum: ergo unctio extrema non tantum significat externam sanitatē, sed est sacramentum gratiæ.

DOCTRINA SCHOLAST.

Extrema unctio non significat externam salutem corporis, sed animæ.

Ecclesia semper credidit extremam unctio- nem esse sacramentum gratiæ, & tollere uenia- lia peccata: ergo piè credendum est, quod Eccle- sia semper credidit.

34^a. 4. 1. De propria extremæ unctio- nis operatione est, tollere uenialia peccata, sine qua nunquam est homo, sicut Ioannes ait: Si dixerimus, pec- catum non habemus &c.

Materia extreme unctio- nis debet esse de o- leo oliuarum, quia in ueteri testamento, non alio oleo in templo usi sunt.

Quia oleum oliuarum fouet & est salutare, igitur significat internam salutem conscientiæ, uel ipsum conscientiæ nitorem.

Oleum oliuarum significat lætitiã, extrema uerò unctio est sacramentum lætitiæ: ergo nõ ole- um nucum, aut aliud requiritur, loco materiæ.

Oleum oliuarum sic adeo est uera materia extreme unctio- nis, quod etiam neq; Papa neq; Concilium illam mutare potest.

Papa potest mutare materiam sacramenta- lium, sed non sacramentorum.

Sunt qui scribunt, Christum extrema uncti- one usum esse, quando spuito emisso in oculos cœci, eum sanauit, Marcis 8.

Non satis est ad materiã extreme unctio- nis habere oleum oliuarum, nisi & hoc consecratum fuerit ab Episcopo, Piè

Piè credendum est, quòd oleum, quo usi sunt apostoli in ungendis ægris, prius à Christo fuerit consecratum, unde & Dauid, Psal. 4. Oleo lætitiæ unxi eum &c.

Sacramentum extremæ unctionis iure ab episcopo dari debet, sed quia episcopi alijs rebus quàm plurimis occupati sunt, licet sacerdotibus seu presbyteris, quod aliàs de iure ad episcopos pertinet.

Oleum non consecratum quando commiscetur cum consecrato, fit consecratum.

Oleum extreme unctionis nō debet conseruari, nisi in uase consecrato.

Forma extreme unctionis hæc esse debet: *forma*
Ego ungo te oleo sancto, in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, in hoc, ut quicquid peccaueris per indecentem uisionem, tibi remittatur, & purgetur per unctionem hanc.

Pertinet ad formam unctionis, ut unctio & forma simul procedat, & fiat.

Unctio extrema ex opere operato confert gratiam, remissionem peccatorum uenialium, & iustitiam, sicut & alia sacramenta. *minister*

Laicus etiam in extrema necessitate, tamen non potest ministrare unctionem, item nec diaconus, nec Euangelista hoc sacramentum dare potest.

Item: Extrema unctio, nō debet dari nisi absoluto, & communicato.

DOCTRINA SCHOLAST.

Non opus est, ut & communio & unctio simul fiant.

Extrema unctio requirit singularem uirtutem ex personis ministrantibus, & pendet ex dignitate personarum, quæ administrant eam.

Eucharistia est sacramentum in esse quieto, unctio in esse successiuo, & transitorio ipso actu.

Sanus extremam unctionem accipere non potest. Non quiuis morbus est aptus ad extremam unctionem, sed tantum loetalis.

1 Mortuus non potest ungi extrema unctio qui non est capax huius sacramenti.

2 Quando dubitatur de uita alicuius, hac forma utendum est: Si es mortuus, non ungo te, si uero mortuus non es, ungo te hac sancta unctioe.

3 Impoenitenti non debet dari extrema unctio.

4 Infanti semper non possunt esse participes huius sacramenti, quoniam non habent actualia peccata.

5 Deuotio suscipientis auget meritum ex parte operis operantis, sed sacramentum unctiois habet suam efficaciam ex opere operato.

6 Nec infantes possunt participes fieri huius sacramenti, quia nondum habent actualia peccata.

7 Aetas ad extremam unctionem apta, æstima uenit ex ratione, ad quam qui uenit, & nouit quid bonum, quid ue malum est, is potest unctioe uti.

8 Maria uncta fuit plenitudine spiritus sancti, unde

unde non opus habuit extrema unctione.

Quantū ad corporalia remedia attinet, non opus est, ut totum corpus ungetur, sed tantū illa membra, in quibus principaliter inest morbus, ita extrema unctione, non omnia corporis membra ungentur, sed tantum illa, ex quibus oriuntur, & per quæ perficiuntur peccata.

Tres uirtutes animæ sunt, quæ inclinant nos ad uenialia peccata: uirtus cognitiua, uirtus concupitiua, & uirtus sensitiva, quare in omnibus his membris, quantum concedit honestas, fieri potest unctio. Cognitiua uirtus & sensitiva in quinque sensibus agunt. Unde quinque sensus ungi debent: Concupitiua in lumbis & pedibus, unde &c.

Septem sunt capitalia membra, quæ ungi debent: quinque sensus, lumbi, pedes, oculi, aures, manus.

Scotus, Brianson, & Scoticuli, undecim partes, quæ ungi debent, enumerant.

~~Unctiones omnes referuntur ad unum instantans prolationis uerborū ultimæ unctionis, pro soluenda unitate sacramenti.~~

Manus sacerdotis in extrema unctione, nō intus sicut laico, sed foris ungitur, quia sacerdotis manus prius in ordinatione unctæ sunt.

Vbi deficiunt membra, quæ ungi debent, proxima pars corporis loco deficientis illius membri ungi debet.

Quæstio

DOCTRINA SCHOLAST.

Quæstio est, an natura cœcus ungi debeat?
Respōdetur affirmatiuè, nam licet cœcus operatio uisu non peccauit, tamen mala ad uidendum concupiscentia peccauit.

Quidam statuunt, unam unctionem in uita factam sufficere, quidam putant post annū primum iterandam esse, si quis rursum in morbum incideret, quidam post tres menses concedunt repetitionem, quidam toties repetendam permittūt, quoties quis in letalem morbum inciderit &c.

Nihil maculati introibit in cœlum, ergo festinanda est extrema unctio, per quam purgemur ab omni macula.

Extrema unctio operatur in gratiam ex uirtute sacramentali, seu uirtute sacramenti.

Si duo essent in æquali merito: alter discederet hinc sine extrema unctione: alter cum extrema unctione, tunc hic posterior longè beator fieret, quàm prior, & haberet altiore gradum in uita æterna, quia Deus maiorem gloriam salutis dat illis, qui hic in terra habent maiorem gratiam.

Si quis in pœna purgatorij esset, tunc libentius pœnam usq; ad nouissimum diem pati deberet, quàm unum gradum per unctionem acceptum, non habere.

Venia peccatorum uenialium est proprius extremæ unctionis effectus. Et est hic certus ex la-

Iacobo, quando ait: Si quis infirmatur &c.

Est extrema unctio remedium contra peccata, non originalia, quæ baptismus tollit, neque contra mortalia, quæ poenitentia aufert, sed tantum uenialia.

Sacramenta licet in genere tollant uenialia peccata, extrema tamen unctio proprie tollit.

Extrema unctio tollit quoque humanas infirmitates, ex quibus non potest efficaciter operari opera uitæ: item, tollit tentationes Sarnæ &c.

Extrema unctio armat & animat hominem, ut cum diabolo tentante conflagere possit.

In baptismo datur fides. In confirmatione fortitudo. In sacramento altaris charitas. In ordine scientia. In poenitentia iustitia. In matrimonio continentia & modestia. In unctione confirmatio spei.

Unctio extrema, quanquam per se non curet mortalia peccata, tamen per accidens curat, ut si quis in extrema necessitate mortis esset de peccato mortali attritus & contritus, modo accipiat extremam unctionem, salutem consequi potest, aliàs damnatur. Item fieri potest, ut quis confessus, tamen non accipiat absolutionem, propter suam indignitatem erga poenitentiam, ad quam licet ineptus sit, tamen ad unctionem aptus esse potest. Item, fieri potest, quod quis confessus, in peccato mortali adhuc sit

quo

DOCTRINA SCHOLAST.

*6
p. 100. a
totalis.*

quod tamen tollitur per extremam unctionem. Tollit tandem extrema unctio magnam partem temporalis poenae, quam quis ferre cogetur propter sua peccata, siue hic, siue in purgatorio. Vt si quis discedens hinc sine unctione, deberet ad sexennium pati in purgatorio, si acciperet unctionem, minueretur tempus poenae & poena simul.

Quando elemosynae & orationes pro mortuis tollunt poenam peccati, cur idem non faceret extrema unctio?

Saepe extrema unctio etiam corporis sanitatem, unam cum sanitate animae adfert.

Sacramenta post mortem Christi efficaciora sunt, quam ante mortem eius.

Extrema unctio captiuos ducit malos spiritus, quo minus nocere & tentare possint.

Ad aliquot dies se continere, ne quis post acceptam unctionem, nudis pedibus terram attingat, decet Christianum, & spectat ad dignitatem ac reuerentiam tanti sacramenti.

Membra extrema unctione uncta, cum stupa extergi debent, stupa uero comburi debet, aut in fluentem aquam proijci.

*De sacra-
mentis.
87. a.
p. 100. a*

Homo per se nullo sacramento opus habet, quia Deus suam uirtutem non allegauit ad sacramenta.

Nullo modo concedendum est, sacramenta nouae legis non conferre gratiam iustificantem, non

non ponentibus obicem, quia hæc opinio contemptum reconciliat sacramentis.

Nihil probabile habet hoc argumentum: Omne quod non est ex fide, peccatum est: ergo sacramenta nouæ legis non conferunt gratiam illis, qui non ponunt obicem.

Sacramenta etiam incredulis dant gratiam.

Falsum est, solam fidem non ponere obicem, & cætera omnia obicem esse.

Positionem obicis intelligunt scholastici de actuali tantum proposito externi peccati.

Tantæ virtutis sunt sacramenta Ecclesie, ut solo etiam suscepto uoto hominem saluare queant. Hinc eate chumenos saluos fieri certa fide credimus. Hinc subita morte morientes, uolentes habere sacramenta, æternæ redemptionis participes fieri, sancta docet Ecclesia.

Non sequitur. Christus est, qui crimina remittit, qui baptizat &c. ergo non ui sacramenti accipimus gratiã, remissionem peccatorum &c.

Sacramentum dicitur à sacrando passiuè, sicut medicamentum à medicando, & ornamentum ab ornando: sic sacramentum est aliquid, quo quis sacraur.

Sacramenta sunt medicamenta perfecta, & pigmenta odorifera, & unguenta salutifera, salutifera respectu ægroti curandi, odorifera respectu Dei placandi.

Sacramentū accipitur tripliciter: uno modo pro

*congruo
tunc
pro*

DOCTRINA SCHOLAST.

2
3
pro sacro mysterio diuinitatis, incarnationis,
&c. Secundo pro sacro signo, uel sacræ rei signo,
& hoc modo extendit se ad sacrificia & ceremonias
ueteris Testamenti. Tertio modo, pro signo gratiæ
efficaci & certo, & sic noui Testamenti signa dicuntur
sacramenta.

De sacramentis noui Testamenti dici potest
solum, quòd dant gratiam ex opere operato,
de ueteris sacramentis non potest dici.

de finibus sacramentis
Sacramentum est corporale uel materiale
elementum foris sensibiliter propositum, ex
similitudine representans, in institutione signifi-
cans, ex sanctificatione continens aliquam in-
uisibilem & spiritualem gratiam.

Sicut habet se aqua ad diluendas maculas cor-
porales, sic sacramenta ad abluendas maculas
spirituales.

85 b. inf. 207 b.
Efficacia sacramenti pèdet ex idoneitate sus-
cipientis.

Non est ponenda uirtus supernaturalis in
sacramentis.

Sacramenta nouæ legis sunt causæ, sine qua
non, quia sunt causæ effectus sacramentalis, &
non causæ naturalis. Item ex uoluntaria institu-
tione diuina sine eis non causatur effectus sacra-
mentalís, causatur autem eis positís: ergo sunt
causæ sine qua non, ex descriptione causæ, sine
qua non.

unigenitum
Sacramentum matrimonij in noua lege pri-
mum

DE SACRAMENTIS. 89

num accepit uim conferendi gratiam.

Sacramenta sunt trasa nouę legis ex uirtute operis operati.

Tria pertinent ad sacramenta: uerbum, res, & intentio conferentis.

Sacramenta ueteris legis, & si non contulerunt gratiam ex opere operato, tamen contulerunt gratiam ex opere operante, siue per modum meriti ex deuotione suscipientis.

Morbis, seu culpa originalis tollitur per baptismum, actualis culpa mortalis per poenitentiam, culpa uenialis per extremam unctionem. Ignorantia & difficultas discernendi inter bonum & malum per ordinem, quo datur clavis scientię ad discernendum. Malitia, siue inclinatio ad malum in uoluntate, per eucharistiam, quę mutat suscipientem in susceptum, incorporat & unit, & per hoc uoluntatis inclinationem malam in bonam transformat. Contra morbum, qui est infirmitas resistendi & proficiendi in irascibili, datur confirmatio, quę roborat ad confitendum nomen Christi in persecutione. Contra concupiscentiam illicitorum in concupiscibili datur matrimonium, quo excusatur carnalis concupiscentię actus a crimine.

Sacramenta legis naturę tria fuerunt: decimę, sacrificia, & oblationes. Decimatio significabat remissionem peccatorum propter numerum, quia drachma perditā fuerat & inuenta.

M

DOCTRINA SCHOLAST.

Sacrificia carnis macerationem: oblatio significabat boni operis exhibitionem.

1. Sacramenta nouæ legis à sacramentis ueteris legis, sic differunt: Illa implentur amore, hæc implebantur timore. Illa sunt signa gratiæ, hæc non erant. Illa sunt signa & causæ, hæc uerò signa tantum. Illa conferunt & dant gratiam, quæ continent, hæc non conferebant, nec dabant.

2. *infra 91. b.* Sacramentorum gratiæ, uirtutū, & donorū distinguuntur tantum ratione, non re, nec essentia propter cōparationem diuersam ad diuersos effectus, quia gratia sacramentalis dicitur, in quantum ordinatur ad sanandam animam à morte peccati, uel ad sanitatem cōseruandam uel augendam. Gratia uirtutum dicitur, in quantum ordinatur ad bene operandum, est tamen in re idem habitus, quo anima sanatur per sui iustificationem, & dirigitur ad meritoriam operationem. Per gratiam sacramentorum intelligitur gratia, quæ est uirtus uel causa uirtutis, aut forma uirtutis.

Habent & sacramenta imperfectionem annexam, igitur non manent in patria.

3. *infra 90. b.* Duplex effectus est sacramentalis, alter sequitur opus operatum, qui propriè dicitur sacramentalis effectus, alter sequitur opus operans. Quia homo ad peccandum procliuus est, igitur cōfirmationis sacramentū institutū est, ut homo per illud cōfirmetur, ne amplius peccet.

Confis

DE SACRAMENTIS. 90

Confirmatio non est, nisi crux fiat in fronte.
Quicquid ceremoniarum agit circa cōfir-
mationem, ex ordinatione diuina est.

Confirmatio necessaria est ad salutem, à Chri-
sto instituta, & per manus apostolorum Eccle-
siæ Romanæ tradita.

Non paruo gloriæ præmio priuatur, qui si-
ne confirmationis sacramento decedit, illo sci-
licet gradu gloriæ, qui respondet gratiæ confir-
mationis.

In extrema
unção
Extrema unctio est unctio hoīs infirmi pœni-
tentis, facta in determinatis corporis partibus
cū deo ab episcopo cōsecrato, ministrata à sa-
cerdote, simul uerba certa cū intēctione debita
proferente ex instituto diuino, efficaciter signi-
ficans curationē finalē uenialiū peccatorum.

Duplex est effectus unctiōis extremæ, pec-
catorum remissio & corporalis infirmitatis al-
leuiatio.

Rectius sentiunt, qui credunt extremam
unctiōem à Christo institutam esse, quàm ab
apostolis.

Extrema unctio ritē suscepta delet uenialia,
imò uidetur, quòd absoluūt ab omni culpa con-
iuncta petitione recipientis, ita quòd dignè re-
cipiens etiam ab omni pœna liberetur tum uir-
tute sacramenti, tum quia petit piè, perseueran-
ter pro se & iustè.

Effectus sacramentorū nouę legis sunt, à peccā

DOCTRINA SCHOLAST.

comundant, in bono cōfirmant, corpore Chri-
sti mystico incorporāt, ad futurā vitam præpa-
rant, erudiendo illumināt, à malo reseruāt &c.

In dispensandis sacramentis præcipuè requi-
ritur intentio dispensantis.

Sacramenta nouę legis iustificant, quantum
ad opus operans, & quantum ad opus operatū.

Effectus cōfirmationis præcipui sunt: gratiā
in baptismo datā cōfirmare, ad militiam spiri-
tualem præparare, ad cōstantem confessionem
Christi incitare &c.

Sacramenta sunt quedam actiones hierarchi-
cæ, ordinatæ ad diuersos effectus spirituales.

Sacramentum non est cuiuslibet sacre rei si-
gnum, sed tantum sanctificantis homines.

Materia sacramentorum præter baptismū et
eucharistiā, rectè benedicitur.

In sacramentis indigentibus materia sanctifi-
cata, manet uirtus sacramenti in materia parti-
aliter, post usum eius: in alijs autem nihil.

Sacramenta sunt causa remissionis peccato-
rum, sine qua non.

Intentio Ecclesiæ sufficit ad perfectionem sa-
cramentorum.

Heretici conferunt quidem sacramentū, sed
non rem sacramenti.

Effectus sacramentorum duplex est: primus
est gratia, secundarius character uel aliquis or-
natus animæ.

Homo

DE SACRAMENTIS. 91

Homo non potest dare gratiam, potest ta-
men dare per sacramentum &c.

Sacramenta ueteris legis nō diluebāt pecca-
ta, quo ad maculā, sed quo ad reatum.

Sacramenta nouę legis conferunt suos effe-
ctus ex opere operato.

Nouę legis sacramēta iustificanc, & sunt me-
ritoria ex se.

In sacramento sunt duo: opus operans, id est
usus sacramēti, & opus operatum, id est, ipsum
sacramentum. *de confirmatione*

In confirmationis sacramento, character est
res & sacramentum.

Confirmatio est nobilius sacramentum ba-
ptismo, quo ad ministrum & gratiam. *83. 90. b.*

Cōfirmatio fuit instituta a Christo, quia po-
suit manus super pueros.

Confirmans & confirmandus debent esse in
gratia, & debent esse confessi & ieiuni.

In confirmatione confertur plenitudo gra-
tię & spiritus sancti.

Confirmatio facit hominem nitidum, & ser-
uentem in conscientia.

Per cōfirmationem accipimus remissionem
peccatorum. Cōfirmatio datur cōtra infirmi-
tatem originalis peccati, non actualis. *de extrema*

Datur extrema unctio cōtra reliquias pecca-
ti actualis, non autem peccati originalis.

In ultima unctioe infunditur gratia, quę

DOCTRINA SCHOLAST.

effectum sacramento præbet.

sup^a 89.6

Extrema unctio causat gratiam & remissionem peccatorum, ideo habet uim illuminatiuam & purgatiuam, licet non ita plenam, sicut baptismus.

DE BAPTISMO.

In baptizato non remanet peccatum, sed tollitur, ut amplius non sit.

Baptismus iustificat & confert gratiam ex opere operato.

Baptismus etiam illos iustificat, qui non ponunt obicem. *Supra 84.6.*

sup^a 57.8

In baptismo confertur remissio peccatorum, non propter fidem, sed dignitatem fideiussorum.

Trina immersio in sacro baptismo, iuris diuini est.

In baptismo tollitur reatus, non poena.

Ceremoniæ baptismo per homines additæ, sine scrupulo conscientiæ, & magno peccato, omitti non possunt.

Paruuli cum hinc secedunt sine baptismo, in limbum perueniunt, in quo nec bene, nec male habent.

Baptismi negocium, etiam quo ad signum, momentaneum est.

Baptismus tantum ad primam condonationem pertinet, non ad secundam.

Ba-